

ANTEPFISTIĞI GÖZKURDU
Thaumetopoea solitaria Frey.
(Lepidoptera: Tautetopoeidae)

1. TANIMI VE YAŞAYIŞI

Antepfistiği gözkurdu dişileri boz, erkekler ise açık kahverengindedir. Alt kanatlar beyaz, üst kanatların üst kenarlarından alt kenarına ulaşan kahverengi (dişilerde 2, erkeklerde 3 adet) zikzak çizgiler vardır. Dişilerde kanat açıklığı 28.0–37.8 mm, erkeklerde 21.0–24.5 mm'dir. Antenleri çift taraklı anten tipindedir. Erkeklerde anten daha gelişmiştir. Abdomen ucu dişilerde yuvarlak ve koyu kestane rengi pullarla örtülüdür. Erkeklerde ise abdomen ucu sivri olup kıl demeti vardır (Şekil 108a).

Yumurtaları altıgen şeklinde olup, birbirine bitişik 6–8 sıralı dikdörtgen şeklindeki paketler halindedir. İlk bırakılan yumurtalar kestane renginde, daha sonra kurşuni renge dönüşürler. Yumurta paketlerinin eni 5.5–6.3 mm, uzunluğu 15–20 mm olup, üstleri kestane renginde üst üste kiremit gibi sıralanmış pulcuklarla örtülüdür. Bir yumurta paketinde ortalama 140 (90–300) yumurta bulunur (Şekil 108b).

Şekil 108. Antepfistiği gözkurdu ve ergini (a), yumurta paketleri (b), genç larvalar (c,d), gündüzleri istirahat halindeki olgun larvalar (e), pupa kokonları (f).

Yeni çıkan larvalar 2.5–3.0 mm uzunluğundadır. Üzerinde uzun, sık beyaz ve siyah kıllar bulunur (**Şekil 108c,d**). Genellikle baş siyah, vücut kurşuni-yeşil renktedir. Olgun larvanın kılları beyaz, vücut rengi kırmızımsı siyah renktedir. Boyları 20-30 mm'dir(**Şekil 108e**).

Kışı yumurta halinde geçirirler. Ege Bölgesi'nde nisan başında antepfıstığının sürgün gözleri patlayıp sürmeye başladığı sırada yumurtalar açılmaya başlar. Yumurta açılması tamamlanınca larvalar topluca gözlerle ve sürgünlere saldırırlar (**Şekil 108b**).

İlk anlarda larvalar küçük olduğundan, gözlerdeki ve sürgünlerdeki zarar çok az ve yavaş olur. Larvalar büyüdükçe zararları artar ve sıra halinde, üçüncü döneme kadar aynı ağacın bir dalından diğer dalına, üçüncü dönemden sonra ise bir ağaçtan diğer ağaca beslenmek için geçerler.

Beslenmelerini genellikle geceleri yaparlar. Gündüzleri ağaç gövdelerinin kök boğazlarının veya kalın dalların kuytu ve gölge yerlerinde toplu halde istirahat halinde geçirirler (**Şekil 108e**). Larvalar 5 gömlek değiştirerek gelişmelerini Adana'da 45–50 günde; Ege Bölgesi'nde ise ortalama 59 günde tamamlarlar.

Gelişmelerini tamamlayan larvaların üzerindeki beyaz kıllar 1 mm uzunluğunda olup dip kısmından kopar. Kılların kopmasından 1 gün sonra, Ege Bölgesi'nde mayıs ayı sonunda Adana'da haziran ortasından itibaren ağaçların kök boğazı bölgesinde, 2–6 cm toprak derinliğinde gruplar halinde kirli beyaz renkte ördükleri kokon içinde pupa olurlar (**Şekil 108f**). Pupa süresi Ege Bölgesi'nde ortalama 120 gündür. Pupa süresi Adana'da eylül ortalarına veya Ege Bölgesi'nde eylül sonuna kadar sürer.

Ege Bölgesi'nde ağustosun son haftasından itibaren ergin çıkışları başlar. Ege Bölgesi'nde eylül sonu ve Adana'da ekim ayına kadar sürer. Dişiler çıktıktan bir süre sonra yumurtalarını, paket halinde çoğullukla orta kalınlıktaki dalların ve gövdenin düzgün yerlerine ve güney yönüne bırakırlar. Yılda bir döl verir.

Şekil 109. Sürgünde toplu halde beslenen genç larvalar.

2. ZARAR ŞEKLİ, EKONOMİK ÖNEMİ VE YAYILIŞI

Yeni çıkan larvalar toplu olarak sürgün, meyve gözü ve yeni oluşmuş yaprakları yediğinden ağacın çiçek açmasına, meyve bağlamasına ve yeni sürgün vermesine engel olurlar (**Şekil 108c, 109**). Larvalar gelişmeleri süresince, sürgünden sürgüne ve ağaçtan ağaca geçerek zararlarına devam ederler. Larvalar ikinci ve üçüncü dönem-den sonra yaprakları sap ve ana damar kalacak şekilde tamamen yerler.

Yaprakları tamamen yenmiş bir ağacın meyveleri dökülür, gelişmesi durur, gelecek yılın meyve ve sürgün gözleri de oluşmaz. Böylece ağaçlar meyve veremeyeceği için, verim yönünden zarar %100 olur.

Yurdumuzda antepfıstığı ve melengiç bulunan tüm bölgelerde yaygındır.

3. KONUKÇULARI

Antepfıstığı (*Pistacia vera*), melengiç (*P. terebinthus*), buttum (*P. khinjuk*) diğer anaçlarda *P. mutika* konukçularıdır.

4. DOĞAL DÜŞMANLARI VE ETKİNLİKLERİ

Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Ege Bölgesi'nde Hymenoptera takımına bağlı larva ve yumurta parazitoitleri bulunmakla birlikte etkili bir parazitoitine rastlanmamıştır.

5. MÜCADELESİ

5.1. Mekanik Mücadele

Kışın yumurta paketleri dallar üzerinde ezilir. İlkbaharda sık sık bahçe dolaşarak görülen larva grupları ezilerek yok edilmelidir. Bahçe etrafındaki yabancı antepfıstıkları da kontrol edilmelidir.

5.2. Kimyasal Mücadele

5.2.1. İlaçlama zamanı

Yapılan sürvey çalışmalarında ağaç başına 2-3 yumurta paketi bulunan bahçeler bulaşık sayılır. Bahçede ağaçların %50'si bulaşık ise bahçenin tamamı, bu oran daha düşük ise yalnız bulaşık ağaçların ilaçlanması gerekir.

Tomurcukların patlamasından 20 gün öncesine kadar yumurtalara karşı kış ilaçlaması yapılır. Tomurcukların patlama döneminde, yumurtalardan çıkışlarını tamamlamış birinci ve ikinci dönem larvalarına karşı nisan ayı başından sonuna kadar ilaçlama yapılır. Ege Bölgesi'nde birinci ilaçlama, dişi antepfıstığı tomurcukları farekulağı devresinde iken (nisan ayının ilk yarısı), tomurcuklarda küme halinde larvalar görülünce yapılır.

5.2.2. Kullanılacak bitki koruma ürünleri ve dozları

Bakanlık tarafından yayınlanan Bitki Koruma Ürünleri kitabında tavsiye edilen bitki koruma ürünleri ve dozları kullanılır.

5.2.3. Kullanılacak alet ve makineler

İlaçlamada, hidrolik bahçe pülverizatörü veya motorlu bahçe pülverizatörü, kullanılır.

5.2.4. İlaçlama tekniği

Kış ilaçlamasında ağacın tamamının, özellikle orta kalınlıktaki dalların ve gövdenin, kuru yer kalmayacak şekilde bitki koruma ürünü ile kaplanmasına özen gösterilir.

Larvalara karşı yapılacak kimyasal mücadelede ise, larvaların 1. ve 2. dönemlerinde, toplu olarak buldukları sürgünler ve gözler iyice ilaçlanır.

6. UYGULAMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Canlı larva kümelerine rastlanmıyorsa ilaçlama başarılıdır.

TARIMSAL ARAŞTIRMALAR VE POLİTİKALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ